

*Крестовська Н. М.,
доктор юридичних наук, професор,
завідувач кафедри теорії та історії держави та права
Міжнародного гуманітарного університету*

ПРАВОВІ АСПЕКТИ ДІЯЛЬНОСТІ ДЕРЖАВНИХ ОРГАНІВ ІЗ ПИТАНЬ ТИМЧАСОВО ОКУПОВАНИХ ТЕРИТОРІЙ (РЕЦЕНЗІЯ НА НАУКОВУ ПУБЛІКАЦІЮ¹)

Правовий режим тимчасово окупованих територій став для дослідників у різних галузях правознавства джерелом значної сукупності досі не вирішених проблем теоретичного й практичного характеру. Тому наукові дослідження відповідної тематики сьогодні варто вважати пріоритетними у сферах конституційного, міжнародного, адміністративного, кримінального, цивільного, фінансового права. За таких обставин не може не вітатися здійснений провідними науковцями Національної академії правових наук та Інституту законодавства Верховної Ради України (М.О. Баймуратовим, О.М. Биковим, О.О. Гріненко, А.В. Кострубою) якісний, комплексний і кваліфікований експертний аналіз статусу, повноважень та юрисдикції Представництва Президента України в Автономній Республіці Крим (далі – Представництво) як унікального за правовою природою й історією діяльності державного органу.

Авторським колективом було проведено значну роботу з визначення належності Представництва до гілок та рівнів державної влади, окреслення функцій і правової природи компетенції та повноважень зазначеного державного органу. Серед іншого варто погодитися з тезою, що тимчасова окупація Криму з лютого – березня 2014 р. поставила перед Україною абсолютну нову систему викликів, зокрема й у сфері публічного управління.

При цьому профільний Закон України «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України» від 15 квітня 2014 р. № 1207-VII справді не містить спеціальних норм, які регламентували б діяльність Представництва чи інших державних органів щодо Криму, а за ч. 1 ст. 9 цього закону державні органи, утворені відповідно до Конституції та законів України (зокрема й Представництво), їх посадові та службові особи можуть діяти на тимчасово окупованій території лише на підставі, у межах повноважень і в спосіб, що передбачені Конституцією та законами України.

Оскільки таких норм законів щодо Представництва схвалено не було, з 2014 р. Представництво не має жодних правових підстав для діяльності в Автономній Республіці Крим та діє на підконтрольній території України, керуючись як профільним Законом України «Про Представництво Президента України в Автономній Республіці Крим» від 2 березня 2000 р. № 1524-III, так і Указом Президента України «Питання Представництва Президента України в Автономній Республіці Крим» від 20 січня 2016 р. № 16/2016.

У цьому контексті варто навести рекомендації круглого столу «Представництво Президента України в АРК: переоцінка роботи в умовах російської агресії», присвяченого 25-й річниці утворення Представництва та проведеного 22 грудня 2017 р., за якими тривалий період після початку окупації державою-агресором Криму діяльність органів влади України з питань деокупації й реінтеграції півострова мала низький рівень злагодженості та координації.

У цих рекомендаціях констатуються як відсутність цілісного, комплексного механізму кримінальної, процесуальної й оперативно-розшукової політики з нагальних питань реінтеграції та деокупації Криму, протидії російській агресії на півострові, так і потреба в посиленні взаємодії з питань реінтеграції й деокупації Криму органів виконавчої влади та правоохоронних органів з органами судової влади, народними депутатами України, органами самоврядування кримськотатарського народу, науково-дослідними й експертними установами. Констатовано, що вибір розташування Представництва в м. Херсоні з виокремленим підрозділом у м. Києві став вдалою територіальною формою організації державного управління з питань деокупації й реінтеграції Криму². За таких умов та з огляду на відображену у відкритих джерелах діяльність Представництва в 2017–2018 рр. варто цілком погодитися з тезою авторського колективу, що Указом Президента України «Питання Представництва Президента України в Автономній Республіці Крим» від 20 січня 2016 р. № 16/2016 було модернізовано повноваження, завдання й функції Представництва в умовах російської агресії, чітко визначено загальнодержавні юрисдикцію і значення діяльності Представництва. Необхідно підтримати висновок авторів статті про те, що роль Представництва як загальнодержавного органу відображено в актах законодавства, схвалених до 2014 р.

Варто погодитися також з авторською тезою, що Представництво не може бути віднесене до представницьких або виконавчих органів влади, які здійснюють регіональне державне (владне) управління в Автономній Республіці Крим, а також із висновком про загальнодержавний характер компетенції й повноважень Представництва, яке здійснює представницьку, контролюючу та інформаційно-аналітичну функції від імені держави. Можна підтримати запропоноване авторами виділення додаткових функцій Представництва, що запроваджені Указом Президента України «Питання Представництва Президента України в Автономній Республіці Крим» від 20 січня 2016 р. № 16/2016 в умовах окупації Криму, зокрема правозахисної, нормопроектної та представницько-інформативної. Водночас

¹ Правовий статус Представництва Президента України в Автономній Республіці Крим в сучасних умовах / М.О. Баймуратов, О.М. Биков, О.О. Гріненко, А.В. Коструба. Журнал східноєвропейського права. 2018. № 58. С. 8–17.

² Круглий стіл з нагоди 25-ої річниці утворення Представництва. URL: <http://www.ppu.gov.ua/kruglyj-stil-z-nagody-25-rokiv-utvorennja-predstavnytstva/>.

очевидним є дублювання основної (інформаційно-аналітичної) і додаткової (аналітично-інформаційної) функцій Представництва, що містяться в запропонованому переліку.

Також можна побажати авторам здійснити більш широке за обсягом дослідження правових та організаційних передумов, форм і наслідків діяльності Представництва Президента України в Автономній Республіці Крим в умовах тимчасової

окупації півострова з висвітленням та узагальненням внутрішньої нормативної бази органу, відображенням його роботи в поточних розпорядчих актах і рішеннях вищих органів влади. За сучасних умов окупації Криму, що триває, активної діяльності держави-агресора із закріплення спроби анексії півострова такі дослідження матимуть виключне значення для вітчизняної правової науки.